

1071 LLEI 6/1996, de 15 de gener, del voluntariat.
(«BOE» 15, de 17-1-1996.)

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei.
Sapiguen: Que les Corts Generals han aprovat la Llei següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1

L'Estat de dret modern ha d'incorporar a l'ordenament jurídic la regulació de les actuacions dels ciutadans que s'agrupen per satisfer els interessos generals i ha d'assumir que la seva satisfacció ha deixat de ser considerada una responsabilitat exclusiva de l'Estat i s'ha convertit en una tasca compartida entre l'Estat i la societat.

L'Estat necessita la responsabilitat dels ciutadans i aquests reclamen un paper cada vegada més actiu en la solució dels problemes que els afecten.

La consciència creixent d'aquesta responsabilitat social ha fet que els ciutadans, a vegades individualment, però, sobretot, per mitjà d'organitzacions basades en la solidaritat i l'altruisme, exerceixin un paper cada vegada més important en el disseny i l'execució d'actuacions dirigides a satisfer l'interès general i especialment l'eradicació de situacions de marginació i la construcció d'una societat solidària en la qual tots els ciutadans gaudeixin d'una qualitat de vida digna.

Una manifestació fonamental d'aquesta iniciativa social és el voluntariat, expressió de la solidaritat des de la llibertat i l'altruisme.

L'acció voluntària s'ha convertit avui dia en un dels instruments bàsics d'actuació de la societat civil en l'àmbit social i, com a conseqüència d'això, reclama un paper més actiu que es tradueix en l'exigència de més participació en el disseny i l'execució de les polítiques públiques socials.

Aquesta participació, d'altra banda, és la que reconeix expressament la nostra Constitució als ciutadans i als grups en què aquests s'integren, a l'article 9.2, i la que, d'acord amb el mateix article, estan obligats a promoure, impulsar i protegir els poders públics.

Abordar legislativament des de l'Estat aquesta triple tasca representa, d'una banda, garantir la llibertat dels ciutadans a expressar el seu compromís solidari a través dels cursos que s'ajustin més a les seves motivacions més íntimes. En segon lloc, implica, com s'ha dit anteriorment, l'obligació de l'Estat de reconèixer, promoure i impulsar eficaçment l'acció voluntària en les seves diverses modalitats. Finalment, implica l'obligació de respectar l'ordre constitucional de distribució de competències i, per tant, les normes que sobre aquesta mateixa matèria hagin dictat o puguin dictar en un futur les comunitats autònomes.

Aquesta Llei persegueix l'assoliment d'aquests tres objectius. En efecte, queda superat el concepte restringit de voluntari, assimilat sovint a l'aspecte purament assistencial, per donar cabuda també a la resta d'àmbits en els quals la participació ciutadana és igualment valuosa i el complement necessari de l'activitat pública. Des de l'educació fins a l'esport, des dels aspectes cívics fins als assistencials, la Llei recull el que és la pràctica habitual dels qui treballen de manera altruista per aconseguir una societat millor per a tots.

El voluntariat així entès també ha de superar el pur voluntarisme, l'acció individual, aïllada i esporàdica, benintencionada però poc eficaç i, per tant, ha de ser reconduït cap a les organitzacions, tant privades com públiques, amb

capacitat per aprofitar sinèrgicament l'esforç, l'entusiasme i la dedicació dels voluntaris.

Pel que fa al segon dels objectius esmentats, juntament amb el reconeixement del fet social del voluntariat, la Llei preveu una sèrie de mesures de suport al voluntariat tendents a incrementar el seu nivell d'implantació social.

Finalment, pel que fa al repartiment constitucional de competències, la promoció i el foment del voluntariat no és una competència exclusiva de l'Estat, raó per la qual la Llei limita el seu àmbit d'aplicació als voluntaris i les organitzacions que participin o desenvolupin programes d'àmbit estatal o supraautonòmic, així com els que participin en programes que exerceixin activitats de competència exclusiva estatal.

2

La Llei recull les notes comunament acceptades com a definitòries de l'activitat de voluntariat: caràcter altruista i solidari; llibertat, és a dir, que no porti la seva causa d'una obligació o un deure del voluntari; gratuïtat, sense que hi hagi contraprestació econòmica de cap tipus; i, finalment, que es realitzi a través d'una organització pública o privada. Per tant, la Llei preveu el voluntariat organitzat, és a dir, el que es desenvolupa dins l'àmbit d'una entitat pública o privada, i se n'exclouen les actuacions aïllades o esporàdiques realitzades per raons d'amistat, benevolència o bon veïnatge.

Amb la Llei, l'acció voluntària queda completament diferenciada de qualsevol forma de prestació de serveis retribuïda, ja sigui civil, laboral, funcional o mercantil.

Aquesta diferenciació entre voluntari i treballador assalariat es reforça a més amb l'establiment d'un ampli quadre de drets i deures dels voluntaris, que ha de ser respectat i observat per les organitzacions i els voluntaris, de manera que constitueixi la referència obligada davant qualsevol conflicte que pugui sorgir entre unes i altres.

Els drets i deures que preveu la Llei són fidel reflex dels que amb caràcter general s'apunten en les diverses recomanacions internacionals sobre la matèria, així com els que recull la «Carta europea per als voluntaris» proposada per Volonteuropé i la «Declaració Universal sobre Voluntariat», elaborada pels mateixos voluntaris en el Congrés mundial celebrat a París el 1990 a iniciativa de l'Associació Internacional d'Esforços Voluntaris. En la mateixa línia aquests drets i deures s'ajusten a les cartes dels voluntaris de les ONG que al nostre país tenen més tradició en aquest terreny.

3

Com s'ha assenyalat anteriorment, la Llei del voluntariat preveu únicament l'activitat que es du a terme a través d'una organització privada o pública.

La Llei no distingeix on la realitat no ho ha fet i considera el voluntariat en tota la seva diversitat sense encunyar noves terminologies que no contribuirien gens a clarificar el per si mateix complex i ric panorama associatiu espanyol. En conseqüència, qualsevol organització, pública o privada, que compleixi els requisits que assenyalava la Llei (no tenir ànim de lucre, estar legalment constituïda, tenir personalitat jurídica pròpia i realitzar programes en el marc de les activitats d'interès general que la mateixa Llei esmenta) pot disposar de la col·laboració de voluntaris, i queda sotmesa llavors, respecte d'ells, al règim jurídic que estableix la Llei.

Amb l'objectiu de contribuir al foment del voluntariat, la Llei preveu una sèrie de mesures. Amb aquestes mesures es tracta de fomentar el voluntariat sense desvirtuar-ne la naturalesa solidària, altruista i gratuïta, però reconeixent alhora el valor que les activitats voluntàries tenen per a tota la societat. Així, per exemple, es preveu el foment, per l'Administració General de l'Estat, de mecanismes d'assistència tècnica, programes formatius, ser-

veis d'informació i campanyes de divulgació i reconeixement de les activitats de voluntariat. També es preveuen determinats beneficis per als voluntaris com el reconeixement i valoració social de la seva actuació.

Finalment, la Llei preveu la situació dels voluntaris a l'estranger i hi estén l'aplicació de les seves previsions.

TÍTOL I

Disposicions generals

Article 1. *Objecte.*

Aquesta Llei té com a objecte promoure i facilitar la participació solidària dels ciutadans en actuacions de voluntariat, al si d'organitzacions sense ànim de lucre públiques o privades.

Article 2. *Àmbit d'aplicació.*

1. Aquesta Llei és aplicable als voluntaris que participen en programes d'àmbit estatal o supraautonòmic, i també a les organitzacions corresponents en la mesura que desenvolupin els programes esmentats.

2. També és aplicable als voluntaris i organitzacions que participen en programes que duen a terme activitats de competència exclusiva estatal.

Article 3. *Concepte de voluntariat.*

1. Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per voluntariat el conjunt d'activitats d'interès general, dutes a terme per persones físiques, sempre que aquestes no es realitzin en virtut d'una relació laboral, funcional, mercantil o qualsevol altra retribuïda i reuneixi els requisits següents:

- a) Que tinguin caràcter altruista i solidari.
- b) Que la seva realització sigui lliure, sense que tinguin la seva causa en una obligació personal o deure jurídic.
- c) Que es portin a terme sense contraprestació econòmica, sense perjudici del dret al reemborsament de les despeses que ocasioni l'exercici de l'activitat voluntària.
- d) Que es duguin a terme a través d'organitzacions privades o públiques i d'acord amb programes o projectes concrets.

2. En queden excloses les actuacions voluntàries aïllades, esporàdiques o prestades al marge d'organitzacions públiques o privades sense ànim de lucre, executades per raons familiars, d'amistat o bon veïnatge.

3. L'activitat de voluntariat no pot substituir en cap cas el treball retribuït.

Article 4. *Activitats d'interès general.*

Als efectes del que disposa l'article anterior, s'entén per activitats d'interès general les assistencials, de serveis socials, cíviques, educatives, culturals, científiques, esportives, sanitàries, de cooperació al desenvolupament, de defensa del medi ambient, de defensa de l'economia o de la recerca, de desenvolupament de la vida associativa, de promoció del voluntariat, o qualssevol altres de naturalesa anàloga.

TÍTOL II

Del voluntari

Article 5. *Concepte de voluntari.*

Tenen la consideració de voluntaris les persones físiques que es comprometen lliurement a dur a terme les activitats que preveuen els articles 3 i 4.

Article 6. *Drets del voluntari.*

Els voluntaris tenen els drets següents:

a) Rebre, tant amb caràcter inicial com permanent, la informació, formació, orientació, suport i, si s'escau, mitjans materials necessaris per a l'exercici de les funcions que se'ls assignin.

b) Ser tractats sense discriminació, respectant la seva llibertat, dignitat, intimitat i creences.

c) Participar activament en l'organització en què s'insereixin, i col·laborar en l'elaboració, disseny, execució i avaluació dels programes, d'acord amb els seus estatuts o normes d'aplicació.

d) Ser assegurats contra els riscos d'accident i malaltia derivats directament de l'exercici de l'activitat voluntària, amb les característiques i pels capitals assegurats que s'estableixin per reglament.

e) Ser reemborsats per les despeses realitzades en l'exercici de les seves activitats.

f) Disposar d'una acreditació identificativa de la condició de voluntari.

g) Dur a terme la seva activitat en les condicions de seguretat i higiene degudes en funció de la naturalesa i les característiques d'aquella.

h) Obtenir el respecte i el reconeixement pel valor social de la seva contribució.

Article 7. *Deures del voluntari.*

Els voluntaris estan obligats a:

a) Complir els compromisos adquirits amb les organitzacions en què s'integrin i a respectar-ne els fins i la normativa.

b) Guardar confidencialitat, quan sigui procedent, de la informació rebuda i coneguda en l'exercici de la seva activitat voluntària.

c) Rebutjar qualsevol contraprestació material que puguin rebre o bé del beneficiari o d'altres persones relacionades amb la seva acció.

d) Respectar els drets dels beneficiaris de la seva activitat voluntària.

e) Actuar de forma diligent i solidària.

f) Participar en les tasques formatives previstes per l'organització de manera concreta per a les activitats i funcions confiades, així com les que amb caràcter permanent es requereixin per mantenir la qualitat dels serveis que presten.

g) Seguir les instruccions adequades als fins que s'imparteixin en l'exercici de les activitats encomanades.

h) Utilitzar degudament l'acreditació i els distintius de l'organització.

i) Respectar i cuidar els recursos materials que posin a la seva disposició les organitzacions.

TÍTOL III

De les relacions entre els voluntaris i les organitzacions en què s'integren

Article 8. *De les organitzacions.*

1. Les organitzacions que disposin de la presència de voluntaris han d'estar legalment constituïdes, dotades de personalitat jurídica pròpia, no han de tenir ànim de lucre i han de desenvolupar programes en el marc de les activitats d'interès general que recull l'article 4 d'aquesta Llei. Els diferents ministeris, dins dels crèdits habilitats amb aquesta finalitat, poden concedir subvencions o establir convenis amb les entitats de voluntariat sempre que es compleixin els requisits que exigeix la legislació general sobre subven-

cions i es realitzin d'acord amb criteris de transparència i equitat, tal com s'estableixi per reglament.

2. Les organitzacions, en tot cas, han de:

- a) Complir els compromisos adquirits amb els voluntaris a l'acord d'incorporació a l'organització.
- b) Acreditar la subscripció d'una pòlissa d'assegurança, adequada a les característiques i circumstàncies de l'activitat duta a terme pels voluntaris, que els cobreixi dels riscos d'accident i malaltia derivats directament de l'exercici de l'activitat voluntària, amb les característiques i pels capitals assegurats que s'estableixin per reglament.
- c) Cobrir les despeses derivades de la prestació del servei i dotar els voluntaris dels mitjans adequats per al compliment de les seves tasques.
- d) Establir els sistemes interns d'informació i orientació adequats per a la realització de les tasques que siguin encomanades als voluntaris.
- e) Proporcionar als voluntaris la formació necessària per al desenvolupament correcte de les activitats.
- f) Garantir als voluntaris la realització de les seves activitats en les degudes condicions de seguretat i higiene en funció de la naturalesa i les característiques d'aquelles.
- g) Facilitar al voluntari una acreditació que l'habiliti i identifiqui per a l'exercici de la seva activitat.
- h) Expedir als voluntaris un certificat que acrediti els serveis prestats.
- i) Portar un registre d'altres i baixes del personal voluntari.

Article 9. *Incorporació dels voluntaris.*

1. La incorporació dels voluntaris a les organitzacions s'ha de formalitzar per escrit mitjançant el corresponent acord o compromís que, a més de determinar el caràcter altruista de la relació, ha de tenir com a mínim el contingut següent:

- a) El conjunt de drets i deures que corresponen a les dues parts, que ha de respectar el que disposa aquesta Llei.
- b) El contingut de les funcions, activitats i temps de dedicació que es compromet a realitzar el voluntari.
- c) El procés de formació que es requereixi per al compliment de les seves funcions.
- d) La durada del compromís i les causes i formes de desvinculació per les dues parts.

2. La condició de voluntari és compatible amb la de soci a la mateixa organització.

Article 10. *Responsabilitat extracontractual davant tercers.*

Les organitzacions han de respondre davant tercers pels danys i perjudicis causats pels voluntaris que participin en els seus programes, com a conseqüència de la realització d'actuacions de voluntariat, en els termes següents:

- a) Quan es tracti d'organitzacions privades, d'acord amb el que estableix el capítol II del títol XVI del llibre IV del Codi civil.
- b) Quan es tracti de l'Administració General de l'Estat i de les entitats de dret públic que hi estan vinculades o que en depenen, de conformitat amb el que preveu el títol X de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

Article 11. *Règim jurídic.*

Els conflictes que sorgeixin entre els voluntaris i les organitzacions en l'exercici de les activitats pròpies de

voluntariat s'han de dirimir per la jurisdicció competent, de conformitat amb el que estableixen les normes processals.

Article 12. *Col·laboració en les organitzacions públiques sense ànim de lucre.*

La col·laboració dels voluntaris en l'Administració General de l'Estat i en les entitats de dret públic amb personalitat jurídica pròpia, que hi estan vinculades o que en depenen, que no tinguin ànim de lucre, s'ha d'ajustar al que disposa aquesta Llei i preferentment s'ha de prestar a través de convenis o d'acords de col·laboració amb entitats sense ànim de lucre privades.

TÍTOL IV

Mesures de foment del voluntariat

Article 13. *Mesures de foment.*

L'Administració General de l'Estat ha de fomentar l'establiment de mecanismes d'assistència tècnica, programes formatius, serveis d'informació i campanyes de divulgació i reconeixement de les activitats de voluntariat.

Article 14. *Incentius al voluntariat.*

Els voluntaris poden gaudir, en els termes i amb l'abast que estableixin el ministeri o ministeris competents, de bonificacions o reduccions en l'ús de mitjans de transport públic estatals, així com a l'entrada a museus gestionats per l'Administració General de l'Estat, i qualssevol altres beneficis que es puguin establir per reglament com a mesura de foment, reconeixement i valoració social de l'acció voluntària.

Article 15. *Reconeixement dels serveis voluntaris.*

1. El temps prestat com a voluntari pot tenir els efectes del servei militar, en la forma que preveu la disposició final segona de la Llei orgànica 13/1991, de 20 de desembre, del servei militar.

2. Així mateix, el temps prestat com a voluntari, degudament acreditat, pot ser convalidat totalment o parcialment pel Consell Nacional d'Objecció de Consciència, pel temps de durada de la prestació social substitutòria que correspongui proporcionalment, sempre que:

Es tracti d'activitats de voluntariat realitzades amb posterioritat al reconeixement com a objector de consciència.

La prestació de serveis es realitzi per un temps continuat d'almenys sis mesos, integrat en una entitat o organització que tingui subscrit un conveni amb el Ministeri de Justícia i Interior per a la realització de la prestació social substitutòria, en els termes que preveuen la Llei 48/1984, de 26 de desembre, reguladora de l'objecció de consciència i de la prestació social substitutòria, i les disposicions de desplegament.

Article 16. *Acreditació de les prestacions efectuades.*

L'acreditació de la prestació de serveis voluntaris s'efectua mitjançant un certificat expedit per l'organització on s'hagi realitzat, en què han de constar, com a mínim, a més de les dades personals i identificatives del voluntari i de l'entitat, les següents:

- a) Acreditació que el subjecte interessat té la condició de voluntari.
- b) Data, durada i naturalesa de la prestació efectuada pel voluntari.

Disposició addicional primera. *Voluntaris a l'estranger.*

Als qui participin de forma voluntària i gratuïta en programes que s'executin a l'estranger per organitzacions que reuneixin els requisits de l'article 8 d'aquesta Llei, els és aplicable el que preveu aquesta Llei.

Disposició addicional segona. *Voluntaris de la cooperació per al desenvolupament.*

1. Són voluntaris de cooperació per al desenvolupament els qui, integrats en organitzacions públiques o privades sense ànim de lucre, participin, en les condicions que indiquen els apartats 2, 3 i 4 d'aquesta disposició, en la gestió o execució de programes de la cooperació oficial espanyola per al desenvolupament.

2. Els voluntaris de cooperació per al desenvolupament han d'estar vinculats a l'organització en la qual presten els serveis per mitjà d'un acord o compromís formal que prevegi, com a mínim:

- a) Els recursos necessaris per fer front a les necessitats de subsistència en el país de destinació.
- b) Una assegurança de malaltia i accident a favor del voluntari i els familiars directes que es desplacin amb ell, vàlid per al període de la seva estada a l'estranger.
- c) Un període de formació, si és necessari.

3. Els voluntaris de cooperació per al desenvolupament han de ser informats, per l'organització a la qual estiguin vinculats dels objectius de la seva actuació, el marc en el qual es produeix, els drets i deures, el dret a l'acreditació oportuna, així com de l'obligació de respectar les lleis del país de destinació.

4. Els voluntaris de cooperació per al desenvolupament tenen dret a les exempcions fiscals, immunitats i privilegis que derivin dels acords internacionals sobre la matèria, subscrits per Espanya.

5. En tot el que no preveuen els apartats anteriors o les normes reglamentàries de desplegament, són aplicables als voluntaris de la cooperació per al desenvolupament les disposicions d'aquesta Llei.

6. Els voluntaris que participin en programes de cooperació per al desenvolupament, en què la seva prestació no inclogui les prestacions fixades en els apartats a) i b) del punt 2 d'aquesta disposició, pel que fa a l'assegurança dels familiars directes que es desplacin amb el voluntari, s'han de subjectar al règim general de la Llei, i no els és aplicable el que estableixen els apartats anteriors d'aquesta disposició.

Disposició addicional tercera. *Extensió del reconeixement dels serveis voluntaris.*

El que preveuen els articles 14 i 15 d'aquesta Llei pot ser aplicable als voluntaris que participin en programes que duguin a terme activitats de competència de les comunitats autònomes o dels ens locals, al si d'organitzacions que reuneixin els requisits que preveu l'article 8 d'aquesta Llei.

Disposició transitòria única. *Adaptació de les organitzacions.*

Les organitzacions que a l'entrada en vigor d'aquesta Llei disposin de personal voluntari s'han d'ajustar al que preveu aquesta en el termini de dos anys.

Disposició final única. *Facultat d'aplicació i desplegament.*

S'autoritza el Govern a dictar les disposicions necessàries per al desplegament i l'execució d'aquesta Llei.

Per tant,
Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei i que la facin complir.

Madrid, 15 de gener de 1996.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
FELIPE GONZÁLEZ MÁRQUEZ